

DECIZIE

05 octombrie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Iulia Sîrcu
Valentina Clevadî, Iurie Bejenaru
Ion Druță, Nicolae Craiu

examinînd, fără înștiințarea participanților la proces, recursul declarat de către
Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a Tatiane Rîjcov împotriva
Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea faptului
încălțării dreptului la exercitarea în termen rezonabil a urmării penale, repararea
prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 23 februarie 2016, prin care a
fost respins apelul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova și
menținută hotărîrea Judecătorei Buiucani mun. Chișinău din 03 noiembrie 2015,

c o n s t a t ă

La 10 martie 2015, Rîjcov Tatiana a depus cerere de chemare în judecată
împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea
faptului încălțării dreptului la exercitarea în termen rezonabil a urmării penale,
repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii, reclamanta a invocat că prin ordonanța din 17 octombrie
2012 a ofițerului principal de urmărire penală al SCE din cadrul SUP a CGP mun.
Chișinău, Cortac Nicolae, a fost pornită urmărirea penală în privința Tatiane
Rîjcov, conform semnelor componente infracțiunii prevăzute de art. 191 alin. (5)
Cod penal pe faptul delapidării bunurilor altei persoane încredințate în administrarea
sa, ce aparțin Colegiului Internațional de Administrare și Business din mun.
Chișinău. Temeiul pornirii urmării penale a servit denunțul fondatorilor colegiului
- Gorlenco Fiodor și Bideac Victor.

Indică reclamanta că potrivit ordonanței de începere a urmării penale, în
perioada anilor 2007-2012, directorul Colegiului Internațional de Administrare și
Business, Rîjcov Tatiana, împreună cu alte persoane nestabilite de organul de
urmărire penală, avînd scop de delapidare a bunurilor altei persoane încredințate în
administrarea sa, au încheiat contracte de studii cu studenții colegiului, nereflctînd

sumele primite de la aceștia în valoare totală de 600 000 lei în evidența contabilă a instituției.

Menționează Rîjcov Tatiana că prin ordonanța din 05 decembrie 2012, a fost dispusă efectuarea percheziției la domiciliul dînzei din mun. Chișinău, str. Albișoara 84/5 ap. 37 și 37A, în scopul depistării și ridicării documentelor confirmative privind evidența contabilă a mijloacelor financiare încasate de la studenții instituției de învățământ pe perioada anilor 2007-2012, precum și alte acte sau bunuri ce au favorizat comiterea infracțiunii. În cadrul percheziției efectuate la 08 decembrie 2012 la domiciliul Tatiane Rîjcov, precum și în sediul colegiului, au fost ridicate documente contabile pentru o perioadă de 5 ani, contracte de studii încheiate cu studenții, corespondența colegiului, dări de seamă, diplome de studii, listele studenților, carnetele de muncă ale salariaților și alte documente. Totodată, au fost sigilate dulapuri din metal și arhiva colegiului, unde se conțineau documente de la începutul activității Colegiului Internațional de Administrare și Business.

Declară reclamanta că pe parcursul urmăririi penale, în urma restructurărilor operate în cadrul Ministerului Afacerilor Interne și a subdiviziunilor sale teritoriale, dosarul penal a fost strămutat pentru efectuarea în continuare a urmăririi penale în Secția de urmărire penală a Inspectoratului de Poliție Centru. Ulterior, avocatul Tatiane Rîjcov, Roșca Ivan, a înaintat în repetate rînduri către Procuratura mun. Chișinău plîngeri cu privire la modul de efectuare a urmăririi penale, solicitînd accelerarea efectuării urmăririi penale, înlăturarea de la urmărirea penală a șefului adjunct al SUP din cadrul IP Centru, Malai Petru și transmiterea cauzei penale în Procuratura mun. Chișinău. Prin ordonanța procurorului Procuraturii mun. Chișinău, Diacov Ivan, din 04 august 2014, cauza penală a fost retrasă din procedura SUP IP Centru și reținută în procedura procurorului Procuraturii mun. Chișinău, Plugaru Victor.

Afirmă Rîjcov Tatiana că abia la 09 septembrie 2014, după expirarea a doi ani de la pornirea urmăririi penale, a fost emisă ordonanța de recunoaștere a dînzei în calitate de bănuit și pentru prima dată a fost audiată în acest dosar penal.

Indică că prin ordonanța din 18 septembrie 2014, a fost dispusă încetarea urmăririi penale cu scoaterea de sub urmărire penală a Tatiane Rîjcov, din motiv că acțiunile acesteia nu întrunesc elementele infracțiunii, procesul penal fiind clasat. În rezultatul verificării materialelor cauzei penale în ordine de control ierarhic, procurorul general Gurin Corneliu, prin ordonanța din 05 noiembrie 2014, a dispus anularea ordonanței de încetare a urmăririi penale și scoaterea de sub urmărire penală a Tatiane Rîjcov din 18 septembrie 2014, cu reluarea urmăririi penale. La 29 decembrie 2014, ordonanța dată a fost contestată de către Rîjcov Tatiana în ordinea prevăzută de art. 313 Cod penal.

Solicită Rîjcov Tatiana constatarea faptului încălcării dreptului la exercitarea în termen rezonabil a urmăririi penale, repararea prejudiciului moral cauzat prin această încălcare în mărime de 60 000 lei și încasarea cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 15 000 lei, achitate avocatului Roșca Ivan conform contractului de asistență juridică nr. 15 din 29 septembrie 2011.

La 10 iulie 2015, Rîjcov Tatiana a depus un supliment la cererea de chemare în judecată inițială, invocînd că prin încheierea Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău din 16 februarie 2015, plîngerea avocatului Roșca Ivan în interesele petiționarei Rîjcov Tatiana a fost respinsă ca neîntemeiată, cu menținerea ordonanței

procurorului general Gurin Corneliu din 05 noiembrie 2014, încheiere ce a fost contestată cu recurs la 27 februarie 2015.

Consideră reclamanta că cauza penală pornită în privința dînsei nu este de o complexitate deosebită, fiind necesară doar audierea unui număr impunător de persoane. De asemenea, nu există nici necesitatea ordonării unor expertize complicate. Tergiversarea efectuării urmăririi penale este imputabilă doar organului de urmărire penală, care practic nu a activat în acest dosar.

Prin hotărârea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 03 noiembrie 2015, acțiunea a fost admisă parțial, s-a constatat încălcarea dreptului Tatiane Rîjcov la exercitarea în termen rezonabil a urmăririi penale și s-a încasat de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul Tatiane Rîjcov suma de 25 000 lei în contul reparării prejudiciului moral. În rest, pretențiile reclamantei au fost respinse ca fiind neîntemeiate.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 23 februarie 2016, a fost respins apelul declarat de către Ministerul Justiției și menținută hotărârea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 03 noiembrie 2015.

La 10 iunie 2016, Ministerul Justiției a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei Curții de Apel Chișinău din 23 februarie 2016 și hotărârii Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 03 noiembrie 2015 în partea constatării încălcării dreptului Tatiane Rîjcov la exercitarea în termen rezonabil a urmăririi penale și reparării prejudiciului moral în sumă de 25 000 lei, cu pronunțarea în această parte a unei noi hotărâri de respingere a acțiunii ca fiind neîntemeiată.

În susținerea recursului, Ministerul Justiției indică că hotărârile instanțelor ierarhic inferioare sunt ilegale și neîntemeiate, fiind emise cu aplicarea eronată a normelor de drept material și procedural și aprecierea arbitrară a probelor.

Menționează recurentul că în condițiile în care ordonanța de recunoaștere a Tatiane Rîjcov în calitate de bănuț coincide cu prima audiere în această cauză penală la 09 septembrie 2014, rezultă că durata efectuării acțiunilor de urmărire penală este de mai puțin de un an. Astfel, pretențiile intimetei-reclamante Rîjcov Tatiana sunt neîntemeiate, or, urmărirea penală este o procedură de durată ce implică acumularea probelor, audierea martorilor ș.a.

Declară Ministerul Justiției că potrivit raportului motivat al Inspectoratului General al Poliției nr. 1168 din 05 iunie 2015, la 04 aprilie 2013 cauza penală a fost retrasă de către Procuratura mun. Chișinău din gestiunea Secției coordonare activități de urmărire penală a Direcției de Poliție mun. Chișinău și remisă pentru continuarea acțiunilor de urmărire penală IP Centru. Ulterior, la 07 iulie 2014, procurorul Diacov Ivan a dispus retragerea cauzei penale de la organul de urmărire penală a IP Centru, cu transmiterea cauzei procurorului Procuraturii mun. Chișinău, Plugaru Victor.

Afirmă recurentul că Rîjcov Tatiana nu a înaintat nici o cerere privind accelerarea urmăririi penale în conformitate cu art. 20 Cod de procedură penală, unde să invoce existența pericolului încălcării termenului rezonabil la efectuarea urmăririi penale.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Materialele dosarului atestă faptul că copia deciziei motivate a Curții de Apel

Chișinău din 23 februarie 2016 a fost expediată în adresa recurentului Ministerul Justiției la 06 aprilie 2016 (f.d. 160) și a fost recepționată la 12 aprilie 2016, potrivit ștampilei aplicate pe scrisoarea de însoțire (f.d. 166).

În circumstanțele relevate, recursul declarat de către Ministerul Justiției la 10 iunie 2016 se consideră a fi depus în termenul prevăzut de lege.

La 27 iunie 2016 în adresa intimătei Rîjcov Tatiana a fost expediată copia recursului declarat de către Ministerul Justiției cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței la recurs.

La 03 octombrie 2016, Rîjcov Tatiana a depus referință, solicitînd respingerea recursului declarat de către Ministerul Justiției, deoarece argumentele invocate sunt similare cu cele din cererea de apel, în privința cărora Curtea de Apel Chișinău s-a expus în modul corespunzător.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 14 septembrie 2016 recursul declarat de către Ministerul Justiției a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 444 CPC, prezentul recurs se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recursul declarat și obiecțiile expuse în referință, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis, cu modificarea deciziei instanței de apel și hotărîrii primei instanțe în partea reparării prejudiciului moral, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. e) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să modifice decizia instanței de apel și/sau hotărârea primei instanțe.

Din suportul probator prezent la materialele pricinii rezultă că prin ordonanța din 17 octombrie 2012 a ofițerului principal de urmărire penală al SCE din cadrul SUP a CGP mun. Chișinău, Cortac Nicolae, a fost pornită urmărirea penală în privința Tatiane Rîjcov, conform semnelor componenței infracțiunii prevăzute de art. 191 alin. (5) Cod penal pe faptul delapidării bunurilor altei persoane încredințate în administrarea sa, ce aparțin Colegiului Internațional de Administrare și Business din mun. Chișinău.

Prin ordonanța din 05 decembrie 2012, a fost dispusă efectuarea percheziției la domiciliul Tatiane Rîjcov din mun. Chișinău, str. Albișoara 84/5 ap. 37 și 37A. în scopul depistării și ridicării documentelor confirmative privind evidența contabilă a mijloacelor financiare încasate de la studenții instituției de învățământ pe perioada anilor 2007-2012, precum și alte acte sau bunuri ce au favorizat comiterea infracțiunii. În cadrul percheziției efectuate la 08 decembrie 2012 la domiciliul Tatiane Rîjcov, precum și în sediul Colegiului Internațional de Administrare și Business, au fost ridicate documente contabile pentru o perioadă de 5 ani, contracte de studii încheiate cu studenții, corespondența colegiului, dări de seamă, diplome de studii, listele studenților, carnetele de muncă ale salariaților și alte documente.

La 04 aprilie 2013 de către Procuratura mun. Chișinău a fost retrasă cauza penală din gestiunea Secției coordonare activități de urmărire penală a Direcției de Poliție și remisă pentru continuarea acțiunilor de urmărire penală Inspectoratului de Poliție Centru.

La 07 iulie 2014, procurorul Procuraturii mun. Chișinău, Diacov Ivan, a dispus retragerea cauzei penale de la IP Centru cu transmiterea acesteia procurorului

Procuraturii mun. Chișinău, Plugaru Victor.

Prin ordonanța din 09 septembrie 2014, Rîjcov Tatiana a fost recunoscută în calitate de bănuțit.

La 18 septembrie 2014, prin ordonanța procurorului Procuraturii mun. Chișinău, Plugaru Victor, a fost dispusă încetarea urmării penale cu scoaterea de sub urmărire penală a Tatiane Rîjcov, din motiv că acțiunile acesteia nu întrunesc elementele infracțiunii, procesul penal fiind clasat.

În rezultatul verificării materialelor cauzei penale în ordine de control ierarhic, procurorul general Gurin Corneliu, prin ordonanța din 05 noiembrie 2014, a dispus anularea ordonanței de încetare a urmării penale și scoaterea de sub urmărire penală a Tatiane Rîjcov din 18 septembrie 2014, cu reluarea urmării penale. La 29 decembrie 2014, ordonanța dată a fost contestată de către Rîjcov Tatiana în ordinea prevăzută de art. 313 Cod penal, care a fost menținută prin încheierea Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău din 16 februarie 2015.

Conform art. 2 alin. (1), (2), (3) și (6) din Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești nr. 87 din 21 aprilie 2011, orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege și de legislația procesuală civilă.

Repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului.

Prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești se repară indiferent de vinovăția instanței de judecată, a organului de urmărire penală, a organului responsabil de executarea hotărîrilor judecătorești sau a instituției de stat debitoare.

Mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești se stabilește de instanța de judecată în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum și de pretențiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanței de judecată și a autorităților relevante, de durata încălcării și de importanța procesului pentru reclamant.

Astfel, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că în materia pretinselor violări a duratei procedurilor penale în sensul art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și prevederilor Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, durata procedurilor penale cu certitudine include proceduri începînd din momentul în care acuzatul a fost implicat în proces, indiferent de statutul acestuia dacă a avut loc o notificare oficială și dacă aceasta a avut consecințe asupra situației lui.

La caz, se reține că procedurile penale s-au început odată cu emiterea ordonanțelor de începere a urmăririi penale din 17 octombrie 2012 și efectuării percheziției din 05-08 decembrie 2012.

Aprecierea rezonabilității timpului procedurilor se face potrivit următoarelor criterii: miza pentru reclamant, comportamentul părților în proces și complexitatea cauzei.

Miza pentru reclamant în procedurile penale practic este degrevată de probațiune din momentul în care reclamantul prin definiție riscă o pedeapsă penală, respectiv importanța soluționării prompte a chestiunii pentru el este prezumată și va crește din momentul în care acesta are aplicate măsuri preventive privative de libertate sau restrictive de libertate.

Aspectul criteriului cu privire la complexitatea cazului se estimează în raport cu caracterul și gravitatea acuzațiilor, valoarea și calitatea probatorului acumulat și necesar de a fi acumulat, existența sau lipsa unor expertize complexe, existența complicilor și co-acuzaților, etc.

În speță se reține că, importanța efectuării urmăririi penale în termen rezonabil este semnificativă, dat fiind faptul că în privința Tatiane Rîjcov a fost pornită urmărirea penală conform semnelor componente infracțiunii prevăzute de art. 191 alin. (5) Cod penal – delapidarea averii străine în proporții deosebit de mari, care se pedepsește cu privațiune de libertate de la 8 până la 15 ani, fapt ce pune o amprentă negativă asupra vieții intimei-reclamante Rîjcov Tatiana, activității ei de muncă și relațiilor cu colegii de serviciu.

Analizând circumstanțele expuse, Colegiul consideră justă concluzia instanțelor ierarhic inferioare privind încălcarea dreptului intimei-reclamante Rîjcov Tatiana la exercitarea în termen rezonabil a urmăririi penale.

Însă, în opinia instanței de recurs suma încasată în beneficiul Tatiane Rîjcov de 25000 lei cu titlu de prejudiciu moral este exagerată, nefiind proporțională prejudiciului moral suferit.

Or, în privința Tatiane Rîjcov nu a fost aplicată nici o măsură preventivă privativă de libertate sau restrictivă de libertate și dînsa nu a fost suspendată din funcție. Mai mult ca atât, organul de urmărire penală în urma perchezițiilor efectuate la domiciliul recurentei-reclamante și la sediul Colegiului Internațional de Administrare și Business, a ridicat numeroase documente contabile pentru o perioadă de 5 ani, examinarea cărora necesită timp și cunoștințe speciale în acest domeniu. Totodată, din textul ordonanței de încetare a urmăririi penale din 18 septembrie 2014, rezultă că au fost audiați în calitate de martori mai mulți elevi, cît și absolvenți ai colegiului, cu ridicarea de la unii dintre ei a contractelor de studii încheiate cu instituția, precum și copiile ordinelor de achitare a taxelor pentru studii.

Astfel, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că suma de 10 000 lei este în măsură de a atenua suferințele psihice și fizice cauzate Tatiane Rîjcov, fiind una echitabilă și suficientă pentru prejudiciul moral suferit de către aceasta.

În același timp, nu poate fi reținut argumentul recurentului Ministerul Justiției precum că Tatiana Rîjcov nu poate invoca încălcarea dreptului său la exercitarea în termen rezonabil a urmăririi penale, în condițiile în care nu a înaintat nici o cerere privind accelerarea urmăririi penale în conformitate cu art. 20 Cod de procedură penală, unde să invoce existența pericolului încălcării termenului rezonabil la

efectuarea urmăririi penale, deoarece materialele cauzei atestă contrariul, Rîjcov Tatiana anexînd plîngerii și adresări către Procuratura mun. Chișinău cu privire la modul de efectuare a urmăririi penale și tergiversarea efectuării urmăririi penale.

Din considerentele menționate, și avînd în vedere că instanțele ierarhic inferioare au emis hotărîri întemeiate privind constatarea încălcării dreptului la exercitarea în termen rezonabil a urmăririi penale, însă au determinat mărimea compensației pentru prejudiciul moral eventual suferit de către intimata-reclamantă fără aprecierea în modul convenit a tuturor circumstanțelor în care a fost cauzat prejudiciul, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de către Ministerul Justiției și a modifica decizia Curții de Apel Chișinău din 23 februarie 2016 și hotărîrea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 03 noiembrie 2015 în partea ce ține de repararea prejudiciului moral prin micșorarea cuantumului sumei încasate în beneficiul Tatiane Rîjcov de la 25 000 lei pînă la 10 000 lei, în rest, decizia instanței de apel și hotărîrea primei instanțe a menține.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. e) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Se modifică decizia Curții de Apel Chișinău din 23 februarie 2016 și hotărîrea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 03 noiembrie 2015, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a Tatiane Rîjcov împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea faptului încălcării dreptului la exercitarea în termen rezonabil a urmăririi penale, repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată, în partea ce ține de repararea prejudiciului moral prin micșorarea cuantumului sumei încasate în beneficiul Tatiane Rîjcov de la 25 000 lei pînă la 10 000 (zece mii) lei.

În rest, decizia Curții de Apel Chișinău din 23 februarie 2016 și hotărîrea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 03 noiembrie 2015 se mențin.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele ședinței, judecătorul

Iulia Sîrcu

Judecătorii

Valentina Clevadi

Iurie Bejenaru

Ion Druță

Nicolae Craiu